

לשחוק במשחקים בשבת וביו"ט - שיעור 287

I. משחק לעגו בשבת

(א) עיין בשו"ת מחזה אליהו (ס"ט) שהביא המ"ב (שי"ז - סקט"ז) דמותר להכניס אבנט במכנסים חודשים דלא מבטל ליה התם והוא עשוי להכניס ולהוציא תדיר ובתשובת אשכנזית (שהוצל"צ"י ס"ס שי"ז) מבואר דגם מוכן לכר בפעם ראשונה היה מותר אילו היה הדרך להכניסם תמיד משא"כ לנפח גלגל של אופניים או כדור עם אויר שהוא מילוי תמידי כמוכן חדש לכר ישן ולכן בלעגו שהוא הרכבה רק לשעה יש להתיר ואין איסור משום תיקון מנא והוא חשב לאסור משום עשיית אוהל ארעי בשבת דאם יש בחלל הבנין טפח על טפח ברום טפח אסור ואפילו באין דעתו לשים בתוך החלל חפצים (מ"ב שט"ו - סקט"ז) וע"ע בשער הציון (שט"ו - סק"ל) ועוד טעם לאסור משום כותב או רושם שהיא עושה צורה חדשה וזה תלוי אם יש איסור כתיבה דוקא על נייר וכדומה או דאין צריך איזה בסיס כנייר ועיין בשו"ת נו"ב (ב - ח ד"ה והנה) דהתרת הד' שברצועות תפילין של ראש היה בו איסור אי לאו משום שאין האותיות קרובות אלו לאלו ולכן אותיות שאינם על הנייר ג"כ שם כותב עליהם ויש חולקים ע"ש ולכן יש ב' צדדים לאסור בהלעגו (כ משום אוהל (ב או משום רושם (ג ולא משום תיקון מנא ע"ש במחזה אליהו

(ב) הגרי"ש אלישיב ג"כ פסק לאיסור מטעם אחר עיין בספר שלמי יהודה (דף 5) שצעצועים שמתחברים זה בזה בחוזק כמו לעגו הם כלים שמלאכתם לאיסור דדרך לתקוע בחיזוק ודומה למטה של פרקים ואסור (שי"ג - ו)

(ג) וכ"כ האג"מ (ה - כ"ז - כ"ז) דאין ליתן לילדים שישחקו במשחקים של בניין וסתירה אכן אין דינן כמוקצה כיון שהקטנים משתמשים בו בעצמן ועיין באג"מ (ח"מ 3 - דף רל"ט) בענין לנפות באלונס כשנראית לאחר הנפוח צורת איזה חיה

(ד) וכ"כ השש"כ (ט"ז - י"ח) דאם יש צורך לחבר את החלקים ותוקעם זה בזה היטב אסור מ"מ הגרש"ז אויערבאך סבר דאפשר דומה לכיסוי של כלים וגם אינו אלא צעצוע של ילדים ואפשר אין לאסור וכ"כ השו"ת אור לציון (3 - מ"ז - ה)

(ה) איברא השו"ת באר משה פסק להתירא (ו - כ"ה) כהאור לציון ועוד כתב דלקפל נייר ולעשות מהם אניה או כובע מותר משום שאין עליהם שם כלים רק שחוק בעלמא אבל הגרש"ז א סבר דאסור לקפלו משום דדומה לבנין (שש"כ י"ח - ט)

(ו) השו"ת ציין אליעזר (י"ג - ל-ול"ח) כתב להתיר משום שדומה יותר לאבנט דמותר להכניס במכנסיים אף בפעם הראשון וגם הוא בנין ארעי ועומד לסותרו בו ביום (שו"ע הרב שי"ג - כ"ח) וגם דומה לתנור שסותמין פיה בדף ומותר לסתור אותה בשבת ואח"כ לטוח בטיט (רמ"ט - ז) וכ"כ השו"ת יחזה דעת (3 - כ"ה)

(ז) ולמעשה כיון שגדולי הפוסקים פסקו לאיסור יש לאסור מ"מ המקילים יש להם על מי לסמוך

II. אסור לילדים לשחק בפזיל שמתחברים חלקי ציורים זה לזה דכ"כ האג"מ (ב - קל"ה) והשש"כ (ט"ז - כ"ג הערה ס"ג) בשם הגרש"ז וכ"כ הגרי"ש אלישיב (שלמי יהודה ה - הערה ג) וע"ע בספר קטנים בהלכה (דף 139) שהביא המתירים ומ"מ צע"ג עליו

III. עריכת משחק ע"י ספרינג (winding toys on שבת)

(א) עיין בשו"ת מנחת שלמה (ט - ז"ה זרס) שכתב דמותר למתוח קפיץ של צעצוע ילדים כעין רכבת ואוטו כדי לצחק בו כמו שמותר לפתוח דלת שהיא חוזרת ונסגרת ע"י קפיץ שהוא בגדר כסא של פרקים (ט"ו - ה) ושאינו עריכת שעון שנפסק לפי האוסרים (מ"ב של"ח - סקט"ו) שעיקר תיקונו הוא שיהא נמצא תמיד במצב כזה שיכול להורות את השעה ואין שום תועלת בזה שהשעון פוסק והו"ל ככלי שדרכו להתקלקל תמיד וצריכים בכל פעם לתקנו (ש"ח - ו) משא"כ מטה וכוס של פרקים (שי"ג - ו) שהפירוק נעשה ברצון שפיר אמרינו דגם בשעה שהוא מפורק אינו חשיב כלל כמקולקל וה"ה בנידן דידן למתוח קפיץ של צעצוע דזה דרך תשמישו וברצון נפסק ודומה לכוס של פרקים שמותר לפרקו ולהחזירו ברפוייה לדברי הכל וכ"כ השו"ת באר משה (ו - ל"ז) ועוד כתב המנחת שלמה דיהא מותר להפעיל את המאוורר או המקרר ע"י זרם חשמלי דהכנסת הזרם חשיב רק כמשתמש ולא כמתקן וצ"ע ועיין בשו"ת אור לציון (דף רע"ז) שכתב להתיר משום דהוי ככוס של פרקים ברפוייה

(ב) וע"ע בספר טלטולי שבת (דף 28) שכתב דשמע מרב משה פיינשטיין דעריכת המשחקים כאילו דומה ממש לעריכת השעון (של"ח - ג) לפי הח"א דיש איסור תורה ומ"מ אינם מוקצים משום דעומדים ומיוחדים לילדים ועיין בחזו"א (ג - ט ד"ה כתב ס"ח) דכתב דע"י עריכת השעון יוצר כת חדש בהמסובב שידחוק על האופנים שינועו כולם וזו היא בונה או מכה בפטיש וע"ע במנחת שלמה (דף ע"ח אות 6) שפלג על דבריו וכ"כ הספר שלמי יהודה (דף ז"ג - אות י"ח) שכתב בשם רב אלישיב דעריכת הצעצועים אסור אבל דינם ככלי שמלאכתו לאיסור

IV. תורת הראטעל - שבת use of a rattle on

עיין בשש"כ (ט"ז - י"ו ו"ח זשס הגרז"ח) דיתכן שאף לגדול מותר נשיקה זו אשר כל השומע קולו יודע שעושה כן להרגעת התינוק דלשתק לתינוק לא מיקרי לשיר והיינו משום דקשקוש באגוז או בזוג היו רגילים להשתמש בהם גם לדברים אחרים של שיר ולא רק לתינוק משום הכי אסור ועדיין צ"ע אמנם ליתן בידי התינוק מותר (שמ"ג ובה"ל ד"ה מד"ס זשס הרע"ח) ואף דלפי הרמ"א דכל שהכלי מיוחד לכך אסור מ"מ איסורו הוא משום עובדא דחול וא"כ דכלי שעומד רק להשמיע קול ולא לשיר כמו ראטעל ועומד בעיקר לצעצוע ג"כ לא חשיב כעובדא דחול ומותר ליתן לתינוק וע"ע בקיצור הלכות שבת (ל"ז - סקכ"ז אות ו) ועיין בספר שלמי יהודה (ה - ט"ו) דהראטעל הוה כלי שמלאכתו לאיסור והאג"מ כתב דאינו מוקצה מ"מ שכלי שיש בו פעמון מותר לטלטלו רק לצורך גופו דהיינו תשמיש לתינוק וכל זה בצעצועים שאינם משמיעים קול מיד כשאוהזו בהן (ה - כ"ז - ז) ועיין בשו"ת משנה הלכות (ו - ע"ד) שכתב דכיון דכלי זה נעשית דוקא לקטנים ולהם מותר להרעיש א"כ כלי שמלאכתו להיתר הוא וגם מותר לגדול להשמיע קול בצעצוע כלאחר יד אם התינוק בוכה הרבה ועיין בשו"ת באר משה (ו - כ"ח) וע"ע בספר טלטולי שבת (דף 26) ולפענ"ד אין נראין דבריו

V. playing ping pong

עיין בשש"כ (ט"ז - ו) דאין איסור בדבר וספר טלטולי שבת כתב בשם רב משה דדינים ככדור דהו"ל כלי שמלאכתו להיתר (דף 26) וע"ע בבאר משה (ז - כ"ז) שכתב לאיסור דשייך בה משום השמעת קול ונראה לי דאין איסור בדבר דאינו מתכוין להקול (רמ"א של"ח - ה)